

بسم الله الرحمن الرحيم

تفسیر موضوعی قرآن

مؤلف: جمعی از نویسندگان
مدرس : استاد علیرضا کریمی

بخش اول

مباحث مقدماتی

فصل اول

انس با قرآن

۱- گوش دادن و نظر کردن
دبه آیات قرآن
«وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ
فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»
اعراف ۲۰۴

۳- درک
معانی و
مفاهیم قرآن

مراتب انس
با قرآن

۲- تلاوت قرآن
«فَاقْرَءُوا مَا
تَيَسَّرَ مِنَ
الْقُرْآنِ» مزمل
۲۰

۵- تدبر در قرآن
«أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى
قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا» محمد ۲۴

۴- تفسیر
قرآن

وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى

پایان فصل اول

فصل دوم

شناخت قرآن

اقسام شناخت قرآن

- ۱- شناخت سندی
- ۲- شناخت تحلیلی
- ۳- شناخت ریشه ای

۱ - شناخت سندی

در این مرحله پژوهشگر می‌کوشد با استفاده از ابزارهای لازم دریابد کتابی که در اختیار اوست، از نظر اسناد و

انتساب به گوینده یا نویسنده اش، تا چه میزان اعتبار دارد. قرآن از این نوع شناخت بی‌نیاز است؛ چنان‌که هیچ‌گاه در انتساب سوره، آیه یا بخشی از آن به آورنده اش یعنی پیامبر ص تردید و تشکیکی وجود ندارد.

۱- دریافت قرآن با علم حضوری

«لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ * إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ * فَإِذَا قَرَأَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ * ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ»
قیامت / ۱۶-۱۹

۳- وجود حافظان
و کاتبان وحی نزد
پیامبر

دلایل عدو نیاز قرآن
به شناخت سندی

۵- حافظه قوی اعراب زمان پیامبر

۴- جنبه ادبی و هنری
قرآن

۲- نزول تدریجی

قرآن

«وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْ أَنزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ
لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ
وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا»
فرقان / ۳۲

۲- شناخت تحلیلی

در این مرحله پژوهشگر بر آن است تا به مطالب و محتوای کتابی که در اختیار دارد آگاهی یابد و نسبت به هدف، پیام سبک بیان و شیوه برخورد این اثر با مسائل بنیادین جهان، انسان و جامعه به شناخت درستی برسد و بدین رو عیار و ارزش علمی و محتوایی آن کتاب نیز برایش روشن گردد.

۳- شناخت ریشه ای

در این مرحله پژوهشگر همواره می کوشد تا روشن نماید آیا مطالب، محتوا و اندیشه های مطرح شده در این کتاب از اندیشه پدید آورنده اش تراوش یافته ، یا آنکه برآمده از اندیشه دیگران است؟

فرض‌های بنیادین در شناخت قرآن

- ۱- وحیانی بودن قرآن
- ۲- ابدیت و تغییر

۱- قرآن آشکارا خود را سخن خدا معرفی کرده
«وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ
يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ» توبه ۶

۴- تمایز آشکار
ظاهری متن قرآن
با سخنان پیامبر
ص

دلایل وحیانی
بودن قرآن

۳- به عربی نازل
شدن آیات قرآن
«إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»
یوسف ۲

۵- ژرفای نامحدود قرآن
«إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا» مزمل

۲- تحدی قرآن به
آوردن مثل آن «وَإِنْ كُنْتُمْ
فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ
عَبْدِنَا فَاتُّوْا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ
.....» بقره ۲۳

فرض‌های بنیادین در شناخت قرآن

۲- ابدیت و تغییر

حوزه های مباحث قرآن

- ۱- روابط انسان با خدا
- ۲- روابط انسان با خودش
- ۳- روابط انسان با طبیعت
- ۴- روابط انسان با انسان های دیگر

اسرار ماندگاری قرآن در بستر زمان

۱- ژرفای نامحدود قرآن

۲- پیوند قرآن و عترت

۳- اجتهاد روشمند در
قرآن

۱- ژرفای نامحدود قرآن اولین و اصلیتترین رمز ماندگاری قرآن در بستر طولانی زمان است

نمونه هایی از ژرفای قرآن:

خداوند بزرگ در نهی از پرستش بتها می فرماید: «وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا
تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا» نساء ۳۶

«أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُبِينٌ» یس ۶۰

«أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» جاثیه ۲۳

«وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ» اعراف ۱۷۹

۲- پیوند قرآن و عترت

حدیث ثقلین

فلسفه پیوند قرآن و عترت

«وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ
يَتَفَكَّرُونَ» نحل ۴۴

«وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ» ابراهیم ۴

ثمرات پیوند قرآن و عترت

- ۱- تبیین و تفسیر صحیح آیات قرآن متناسب با نیازها و مسائل جدید مسلمانان و جامعه اسلامی
- ۲- آموزش شیوه صحیح برای دستیابی ضابطه مند به مفاهیم وحی در غیاب عترت
- ۳- رهبری سیاسی جامعه اسلامی
- ۴- تأمین حضور همیشگی انسان کامل به عنوان اسوه نیکو و جلوه جمال حضرت حق در میان آدمیان

اجتهاد روشنمند

قرآن از این اصل تفقه در دین یاد کرده و مومنان را نیز به آن ترغیب نموده است: «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ» توبه/ ۱۲۲

وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى

پایان فصل دوم